

Mensáros-galopp

Görgey Gábor drámája a Kisszínházban

Nézopont kérdése persze. Magam szerény véleménye szerint az utóbbi évek egyik legjobb magyar drámájának egyik legjobb szegedi előadása megy péntek este óta a Kisszínházban. Nézopontot emlegetni azért sem fölösleges, mivel a darabra szűk két esztendője a fővárosi Madách Kamarában már rácsurgatták a keresztvízet, ugyanannak a *Mensáros Laszlónak* jelenlétében, aki ezen a bérmlási szertartáson is jegyzi az abszolút főszerepet, s nem rejti véka alá, a szerző, *Görgey Gábor*, egyenesen őt jelölte keresztapának.

Egyfelől tehát van bizonyos folytonosság a darab színpadi életében. Ugyanakkor azonban maga Görgey is emlegeti a műsorfüzetben, hogy a *Galopp a Vérmezőn* sok támadás érte — őszintén szólva alig értem, még ha nem is találtam nyomát egyfajta „politikai fenntartásnak”, nevezetesen a tekintetben, hogy lényegében egy horthysta tisztnek juttatja a „mindig alul lévők” erkölcsi fölényét, s lehet úgymond pozitív figura. „Darabom nem kísérlet a Horthy-korszak általános reabilitására” — firtatja Görgey nyilván nem ok nélkül, de hát lassan közhely, hogy megérett az idő szembenéznünk közelmúltunkkal, akár ilyen formában, ilyen áron, hogy a negyvenéves deportálások meg az ötvenéves kitelepítések közé halkan megkérdőjelezett egyenlőségjel kerül, hiszen megengedhetetlen dolgok történtek, s mi más garancia a bármikor ismétlődés ellen, mint a makulátlan önvizsgálat, a szigorú szembesítés.

A történelmi gróteszk iránt oly fogékony Görgey ezúttal sem tagadja meg önmagát. Az ötvenes évek elején járunk, amikor bizonyos házakhoz bizonyos teherautók parkolnak le hajnalját — miként 1944-ben — s parkolnak be legföljebb 250 kilónyi poggyászt azoktól a lakóktól, akiket Rákosi Mátyás, a nép atyja, meghívott egy kis tányér tartózkodásra. Dúl az osztályharc, aki nincs velünk, ellenünk van. Hiába jó ember a tábornok úr, úgy füst a dolog, mégsem érdemi a mi demokráciánkat. Pedig üldözötteket bűntudott a fasizmus elől, felbecsülhetetlen szolgálatokat téve az illegális kommunista pártnak, s megsüvegelte a deportálásra vezényelt zsidókat is, visszaadva azok emberi hitét, méltóságérzetét. Ez a „derék osztályvellenesség” azonban éppúgy áldozatul esik a kitelepítési kampanyoknak, mert a származási bélyeg letörölhetetlen, a múlt elkísér a sír, s kell az ellenség, máskülönben munka nélkül maradnak a forradalom hivatalnokai. Amikor éppen egy Bajcsy-Zsilinszky nem kérne kegyelmet, ő sem engedi bizalmasának, a csepeli kórház párttitkárának a közbenjárását — más kérdés persze, hogy a doktornő minden követ megmozgat érte, egykori megmentőjéért, mindhiába: gyáva partnerekre, süket fülekre talál.

A forradalom fölfalja saját gyermekeit, potenciális szövetségeseit — bölcselhetünk újabb közhelyigazsággal, ha nem ígérne izgalmasabbat a drámai szituáció, mert a látszat és valóság distanciája ezúttal tényleg feszült, vérbő drámát mozgat. Örley tudniillik egyidőben részt vett a reggeli vérmezői galoppokon, s csak később hagyott föl az ehhez hasonló kirakat-demonstrációkkal, megundorodott, sőt Horthy barátságát sem

forszírozta tovább, még akkor, amikor ennek a *kivülkerülésnek* tétje lehetett — szigorúan a tények alapján aszketikusan aláztosnak. Rendezőnek tálán kínált bök, hogy alig észrevenni, a darabot rendezni kellett egyáltalán. Na jah (minek odázni tovább), mert egy Herkules veti oda a hátát. Mensáros László Örleyje színész és szerep kivételesen nagy találkozás. Olyannyira egyébe olvadnak, hogy a művész nyelvbotlásai is a keresetlenség érényével hatnak, miként beszéd közben nemegyszer előfordul, kutatjuk a szavakat. *Varga Mátyás* lülvizsgálja a könyvelést, ismereteket tudatosítani a hatalom természetrajzáról.

A dolog izgalmas, hisz a cselekmény és az előadás időpontja között jó emberöltőnyire zsugorodik csupán a távolság. Akik a nézőtérnek ülnek valamiképpen érdekelték benne még mindig, közvetve vagy közvetlenül, s ez a „rölkünk van szó” eleve erős érzelmi hatást garantál. Görgey dramaturgiájának számos *teleménye* gondoskodik arról, hogy ez az emocionális töltés végig ott vibráljon a levegőben. A tábornok és a doktornő hajnali órákra tett diskurzusa például — csomagolás közben, az utazás előtt — ilyen, merthogy a vallomásos-öntisztító nagy beszélgetésekre éppen a hajnali órák legalkalmasabbak. De említhetném a bibliai hasonlatokat, amivel egy mindenkori krisztusi sorsnak, a *kálvária példázatának* tányéraknját rejti el a darabban, s amit *Pethes György* aszketikus alázattal vállalt rendezése a reggelizőasztalnál celebrál, akár Az utolsó vacsora *Leonardo* Jézust a tanítványával, Nuszbaumnak, az öreg zsidónak figurájá való, ságos írói remeklés: epizód-cseppben egész néptörténelmi tengert fölcillantani kevesek képessége. A karakterrajz e ritka ékszere színházi nyelvre fordítva igazi ziccerezep — *Mentes József* nem is hagyja ki, borzongatóan fölemelő tud lenni vele. Vasaltabb, kissé papírosszagú figura a postásé, amolyan kameleonkonzerv — *Flórián Antal* túl harsány erővel birkózik felbontani, de nemigen találja helyét a rendőr őrmester egyenruhájában a fiatal *Közegi Akos* sem; még *Fodor Szóka* Mihalicnéjának adódnak hitelesebb, embérszabású pillanatai, de az ő házzetetőnő-szerepét is sürítették, szócsonk érzem inkább.

A darab pikantériája, hogy miközben jellemei mocanatlanok, ugyanúgy távoznak a színről, ahogyan belétek. *Egyetlen alakja* marad, a párttitkár-doktornő, akivel *történik* valami. S mindez Örley méltóság-teljességének, emberi nagyságának árnyékában. Egészen egyszerűen fölő hozzá, s ez a folyamat attól pikáns, hogy tulajdonképpen *aldereszkedik*: a hatalomban fölül levők empátiájával a hatalomból kivetettek sorsát osztja meg, mint akinek *mindössze ennyi*, eszköze hatalma maradt, s nem tehet mást. *Dobos Kati* viselkedésében részint bizonyosság, szertartásosságot őriz konzekvensen, tehát *modorbéli*, nemcsak lelki rokonságot Örleyvel, de arra is ügyel, hogy a második részben, amikor csomagólnak, eleve úgy jelenjen meg, mint aki föladta a kilátástalan küzdelmet a tábornok megmenjésére, ám ez majd a slusszpoén lesz, tehát csak a végén juthat a néző tuda-

mására. Nem utolsósorban effajta lélektani libikókák eljátszásának teret engedni mondom Pethes munkáját aszketikusan aláztosnak. Rendezőnek tálán kínált bök, hogy alig észrevenni, a darabot rendezni kellett egyáltalán.

Na jah (minek odázni tovább), mert egy Herkules veti oda a hátát. Mensáros László Örleyje színész és szerep kivételesen nagy találkozás. Olyannyira egyébe olvadnak, hogy a művész nyelvbotlásai is a keresetlenség érényével hatnak, miként beszéd közben nemegyszer előfordul, kutatjuk a szavakat. *Varga Mátyás* lülvizsgálja a könyvelést, ismereteket tudatosítani a hatalom természetrajzáról.

A dolog izgalmas, hisz a cselekmény és az előadás időpontja között jó emberöltőnyire zsugorodik csupán a távolság. Akik a nézőtérnek ülnek valamiképpen érdekelték benne még mindig, közvetve vagy közvetlenül, s ez a „rölkünk van szó” eleve erős érzelmi hatást garantál. Görgey dramaturgiájának számos *teleménye* gondoskodik arról, hogy ez az emocionális töltés végig ott vibráljon a levegőben. A tábornok és a doktornő hajnali órákra tett diskurzusa például — csomagolás közben, az utazás előtt — ilyen, merthogy a vallomásos-öntisztító nagy beszélgetésekre éppen a hajnali órák legalkalmasabbak. De említhetném a bibliai hasonlatokat, amivel egy mindenkori krisztusi sorsnak, a *kálvária példázatának* tányéraknját rejti el a darabban, s amit *Pethes György* aszketikus alázattal vállalt rendezése a reggelizőasztalnál celebrál, akár Az utolsó vacsora *Leonardo* Jézust a tanítványával, Nuszbaumnak, az öreg zsidónak figurájá való, ságos írói remeklés: epizód-cseppben egész néptörténelmi tengert fölcillantani kevesek képessége. A karakterrajz e ritka ékszere színházi nyelvre fordítva igazi ziccerezep — *Mentes József* nem is hagyja ki, borzongatóan fölemelő tud lenni vele. Vasaltabb, kissé papírosszagú figura a postásé, amolyan kameleonkonzerv — *Flórián Antal* túl harsány erővel birkózik felbontani, de nemigen találja helyét a rendőr őrmester egyenruhájában a fiatal *Közegi Akos* sem; még *Fodor Szóka* Mihalicnéjának adódnak hitelesebb, embérszabású pillanatai, de az ő házzetetőnő-szerepét is sürítették, szócsonk érzem inkább.

Mensáros László szegedi vendégjátéka Görgey Gábor szimpatikus, kitűnő drámájában hangsúlyosan évadi nyitányt hozott a szegedi Kisszínházban. Erkölcsi tőke ez (a fölújítását lassan megérett őszínházi várakozásokhoz is): szabad vigyáznj rá. **Nikolényi István**

Két nap a tánc

Az angolkeringőtől a szambáig

Jelentem, lapzártakor tartott a gálaműsor. Melyben végre felszabadultan, fáradság-feledve táncolhattak az idej Szóke Tisza nemzetközi verseny párosai. Összesen 44 (rekordszám!) fiatal nő és férfi.

Jelentem továbbá, hogy két napig bámultam és kicsit irigyeltem őket. Bár a testkultúrával egyre többet törődünk mostanában, mondják; a magam részéről azt tapasztalom, legalább a mostanihoz hasonló táncversenyre (Sonderklasse osztály!) kell menni ahhoz, hogy valóban lássunk eredményt. Az utcán... jobb arról nem beszélni:

A zenéhez simuló, harmonikus mozgást, a légielen könnyednek ható, mosolygós siklást, úszást, libbenést, röppenést, a test minden porcikája fölötti magabiztos uralmat, a kezekkel, lábakkal, törzssel, arccal való bánni tudást — bámulom és irigylem, minden magas színvonalon űzött „mozgásos” műfajban. Tudom, mindezt nem adják ingyen. De meg lehet tanulni; az sem árt, ha valaki eredendően tehetséges: hajlékony, fogékony a zenére, érzi a ritmust — és a többi. Legfőképpen azonban: gyakorol, gyakorol, gyakorol. Mondhatnám: edz. Formálja, átgyúrja. „elsajátítja” a testét.

— Sport ez, a javából. Csak nálunk nem. Nyugaton és néhány szocialista országban, például a Szovjetunióban és az NDK-ban már sportszakosztályokban dolgozhatnak a táncosok. Magyarországon tulajdonképpen nincs gazdája a versenytáncnak, pontosabban amolyan művészetfeleségként kezelik, a közművelődéshez tartozóként. Képzhet, mennyi pénz meg vezetési szakértelem jut így nekünk. Szinte semmi — mondja Pálkö Lujza, a versenyrendezés fő- fő szervezője, mindenesé, amúgy országos bajnok (Óze László a partnere), és a 10. számú Volán Vállalat közművelődési előadója.

Csütörtök este, a Juhász Gyula Művelődési Központ egyik klubszobájában. Az utolsó eligazítás a stábnak. „Akkor te segítesz Antal Imrének, viszed neki a friss papirokat. Te a Sportcsarnok berendezésénél figyelj. Nincs nyavalygás, nincsenek

Ejjel fél tizenegy. Szünet. Következik a latin-amerikai táncok döntője. Addig a Volán-klub utánpótlás csapatának bemutatója, M. Kecskés András pártmimúsa. Antal Imre vicceket mesél. Pálkö Lujza ül a bejáratnál, fantasztikus fekete-sárga kosztümben. Eszik. Úgy nézem, Astiból érkezett táncosok, akik különösen a latin-amerikai táncokban jeleskedtek.

táncok egyéni bajnokságát is ők nyerték...

— Frau Bülling! Az önök klubja is rendez versenyeket. Szegedre öt éve járnak a táncosaik. Vállalkozna összehasonlításra?

— Nem nagyon lehet. Magyarországon valószínűleg több áldozatot kell hozni az éltonalbelieknek. Nálunk a tánc sport, anyagi gondjaink nincsenek, 12 éves kortól rendszeresen edzenek a fiatalok.

Azt mondják, a nyugat-német Pforzheim városában sok ékszerész lakik. A Schwarz-Weiss klub évenként rendez meg az Aranyváros-kupa elnevezésű versenyt (szegedi párokat is meghívják). Szegeden csak Elke Fehrnek volt olyan cipője, amelynek két oldalát ezüstflitterekből „épitették”.

A Volán táncklubja egyedülálló az országban olyan szempontból, hogy mindig egyik versenytáncosztályban ki tud állítani táncosokat. A legmagasabb kategóriákban versenyzők egyszerűsmind táncpedagógusok, de táncos volt az összes többi szakmai irányító is, mint Taródi Béla és felesége, Tóth Erzsébet; Felczán Béla és felesége, Nyíri Mária pontoztak a mostani versenyen.

— Körülbelül 10 másodpercig figyelhetünk egy-egy párra. Nagy rutin kell a pontozáshoz, és persze a táncok, szabályok tökéletes ismerete. A feladatunkat leginkább a műkorcsolyázók pontozóbíráihoz tudnám hasonlítani.

A bírák tegnap este meghozták döntésüket; a csapatversenyben bajnok a szegedi Volán Táncklub I. számú csapata, melynek tagjai: Óze László—Pálkö Lujza, Pálkö László—Zsilák Zsuzsa, Halmai László—Tóth Judit. A Volán Táncklub 2. számú csapata (Szabó József—Hunya Katalin, Halmai Attila—Emhő Zsuzsa, Börcsök László—Szabó Mária) az ötödik helyezést kapta. De tartunk rendet: a nemzetközi verseny második helyezettje az NSZK-beli Schwarz—Weiss Klub csapata, a harmadik a pozsonyi Interklub (a Kassáról érkezett csoport a hatodik helyen végzett). A negyedik Olaszország, az Astiból érkezett táncosok, akik különösen a latin-amerikai táncokban jeleskedtek.

Zenei világnap

Október elsején világszerte a leginternacionálisabb művészeti ágat, a muzsikát köszöntik alkotók, előadóművészek, a zene szerelmei. A zenei világnap alkalmából ma, hétfőn este fél 8-tól a zeneművészeti főiskola szegedi tagozatának hangversenytermében (Lenin krt. 79.) G. F. Händel és J. S. Bach születésének 300. évfordulója tiszteletére ünnepi hangversenyt tartanak. A koncerten föllépnek a zeneművészeti főiskola szegedi tagozatának, a Tömörkény István Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola zenei tagozatának, a Szegedi Szimfonikus Zenekarnak és a Szegedi Nemzeti Színháznak művészei. Bevezetőt Gönczi László zenetörténész mond, majd négy Händel-mű, és két Bach-alkotás hangzik fel. Somogyi Károlyné fényképen a Bach E-dúr hegedűversenyén és a Versenymű két zongorára, D-dúr című művekben közreműködő Weiner Kamarazenekar látható vezetőjükkel, Weininger Richárddal.

